

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ**
**CURRENT QUESTIONS LOCAL SELF-GOVERNMENT ORGANS' ACTIVITY
IN SPHERE OF CULTURE**

Ігнатченко І.Г.,

*кандидат мистецтвознавства, кандидат юридичних наук,
асистент кафедри адміністративного права
Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Стаття присвячена розгляду владних (самоврядних і делегованих) повноважень органів місцевого самоврядування у сфері культури. Визначено шляхи удосконалення форм і методів їх діяльності, проаналізовано проблеми забезпечення ефективної взаємодії з місцевими органами державної влади та громадськістю.

Ключові слова: культура, органи місцевого самоврядування у сфері культури, місцеві органи державної влади у сфері культури, взаємодія, повноваження, компетенція.

Статья посвящена рассмотрению властных (самоуправляемых и делегированных) полномочий органов местного самоуправления в сфере культуры. Определены пути усовершенствования форм и методов их деятельности, проанализированы проблемы обеспечения эффективного взаимодействия с местными органами государственной власти и общественностью.

Ключевые слова: культура, органы местного самоуправления в сфере культуры, местные органы государственной власти в сфере культуры, взаимодействие, полномочия, компетенция.

The article is devoted to consideration of imperious (self-governing and delegated) plenary powers of organs of local self-government in sphere of a culture. The ways of improvement of forms and methods of their activity are certain, the problems of providing of the effective interaction with local state authorities and public are analysed.

Key words: culture, organs of local self-government in sphere of culture, local state authorities in the field of culture, interaction, plenary powers, competence.

Постановка проблеми. Національна культура слугує своєрідною візитною карткою Української Держави у міжнародному співтоваристві. Сьогодні вона розглядається як інструмент побудови здорового суспільства, елемент розвитку громадянського суспільства, сегмент регіонального розвитку та туристичних інновацій. Культурі під силу вирішувати питання економічного зростання і проблеми зайнятості населення [1, с. 71]. Між тим переважна частина інфраструктури культури перебуває у власності місцевих рад. Саме тому особливого значення набуває питання про роль та значення діяльності органів місцевого самоврядування (виконавчі комітети яких утворюють у своєму складі відповідні управління та відділи) й громадськості з формування і реалізації політики у сфері культури. Досить актуальною і безпосередньо пов'язаною з системними реформами та трансформаційними процесами, що відбуваються в державі є проблема вдосконалення взаємодії органів державної влади й органів місцевого самоврядування з приводу розмежування їх повноважень, а також чіткого розподілу компетенції між самими органами місцевого самоврядування різного рівня по управлінню у вказаній царині.

Стан дослідження. Аналіз існуючих публікацій доводить, що теоретичні проблеми удосконалення законодавства та системи органів управління культурою останнім часом стають об'єктом дослідження багатьох фахівців-правознавців, таких як: В. В. Зуй, О. А. Задихайло, О. Р. Копієвська, А. О. Леонов, Б. А. Пережняк. У статтях та наукових працях представників Українського центру культурних досліджень Міністерства культури України, зокрема О. А. Гриценка, В. В. Солодовника, О. О. Різника, С. М. Садовенко та інших, відображені різні аспекти

формування культурного середовища України, а також європейський досвід управління сферою культури.

Однак сучасні питання модернізації системи управління культурою від верху до низу, особливо на регіональному і місцевому рівнях, також як і аналізу новітніх інструментів формування й реалізації регіональної культурної політики в діяльності органів місцевого самоврядування, майже не висвітлювалися в спеціальній юридичній літературі. Відтак, метою даної статті є розгляд саме цих питань.

Виклад основного матеріалу. У процесі перерозподілу владних функцій між різними гілками влади на різних рівнях в Україні передбачено закріплення владних (самоврядних) повноважень за органами місцевого самоврядування. Важливим компонентом конституційно-правового статусу місцевого самоврядування виступають притаманні йому функції. Муніципальна діяльність територіальних громад у духовній сфері відбувається шляхом здійснення ними культурних функцій, які за своєю сутністю являють собою основні напрямки діяльності територіальних громад в різних галузях культури при вирішенні духовно-культурних питань місцевого значення.

Отже, компетенція місцевого самоврядування у сфері культури – це встановлена нормами Конституції та законів України сукупність прав, обов'язків і предметів відання територіальної громади, органів і посадових осіб місцевого самоврядування, які забезпечують здійснення культурних функцій у межах певної адміністративно-територіальної одиниці, а також реалізацію завдань регіональної культурної політики.

Згідно із ст. 32, ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування» [2], передбачено закріплення владних

(самоврядних і делегованих з боку обласних і районних місцевих державних адміністрацій) повноважень за органами місцевого самоврядування в сфері культури. Щодо основних самоврядних повноважень місцевого самоврядування, то вони можуть бути узагальнені таким чином: повноваження по управлінню належним територіальним громадам або переданим їм закладами і організаціями культури та їх матеріальним забезпеченням; створення необхідних умов для естетичного виховання та професійної культурно-мистецької освіти; створення необхідних умов для розвитку культури, відродження національно-художньої спадщини; сприяння роботі творчих спілок та інших громадських об'єднань, що діють у сфері культури.

Щодо делегованих повноважень, то їх переважно більшість становлять повноваження щодо кадрового забезпечення сфери культури, обліку і охорони пам'яток історії і культури, збереження та використання культурного надбання, а також реєстрації закладів культури незалежно від форм власності, внесення пропозицій до відповідних органів про ліцензування індивідуальної підприємницької діяльності у сфері культури. Уявляється доцільним доповнити закон самоврядними і делегованими повноваженнями місцевого самоврядування у сфері релігій та мовної політики.

Деякі повноваження органів місцевого самоврядування містяться у спеціальних законах, що регламентують діяльність у сфері культури, визначають засади державної мовної політики тощо. Так, у базовому Законі України «Про культуру» за відповідними органами передбачено можливість створення закладів культури (ст. 3). Територіальні громади в особі цих органів визнаються суб'єктами діяльності у сфері культури (ст. 12). Вони повинні сприяти створенню єдиного культурного простору України, збереженню цілісності культури та в межах своїх повноважень вживати заходи для збереження культурної спадщини культурних цінностей та культурних благ, а також щодо повернення незаконно вивезених з територій України культурних цінностей (ст.ст. 13, 16), мистецькому аматорству та організації дозвілля громадян (ст. 18), діяльності неприбуткових закладів культури (ст. 19) тощо [3].

Особливу групу становлять повноваження органів місцевого самоврядування щодо формування базової мережі закладів культури місцевого рівня. Вона формується у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [4] на підставі державних соціальних нормативів у сфері обслуговування закладами культури, передбаченими Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [5]. До базової мережі закладів культури місцевого рівня належать: комунальні заклади культури (бібліотеки, музеї, галереї, заповідники, виставкові зали, театри, філармонії, концертні організації, мистецькі колективи, кінотеатри, кіновідеопрокатні підприємства, об'єднання, палаци, будинки культури, інші клубні заклади, заклади освіти сфери культури, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання та студії), парки культури та відпочинку тощо), які включаються органами місцевого самоврядування села, селища, міста до переліку закладів культури на підставі копій їх установчих документів. Затвердження вказаних переліків відноситься також до компетенції органів місцевого самоврядування.

У п. 50 ст. 26 Закону України про «Місцеве самоврядування» зазначено, що прийняття рішень щодо виконання положень статей 7, 11, 12, 20, 24 Закону України «Про засади державної мовної політики» відноситься до виключної компетенції сільських, селищних, міських рад. Це означає, що ці ради виключно на пленарних засіданнях приймають рішення щодо використання регіональних мов або мов меншин України щодо мови, регіональна мовна група якої становить менше 10 відсотків населення відповідної території. Ці рішення стосуються мови роботи, діловодства і документації органів державної влади та органів місцевого самоврядування, мови документів про вибори та референдуми, мови освіти, засобів масової інформації і видавництва у межах території, на якій поширена регіональна мова або мова меншини (мови) [6]. Однак серед закріплених повноважень виконавчих органів місцевих рад, тобто тих, що виконуються на ними постійній основі немає вказівок хоча б на деякі, що стосуються контролю та забезпечення реального виконання цих рішень.

Діяльність органів місцевого самоврядування у галузі культури регулюється не лише чинними нормами законодавства, а й рішеннями місцевих рад, що є самостійними органами, наділеними широкими повноваженнями. Місцеві заклади культури безпосередньо залежать від політичних рішень місцевих рад, адже останні самостійно формують місцевий бюджет (села, селища, міста, районів у місті), затверджують програми розвитку культури на відповідній території та контролюють їх виконання органами влади.

Акти органів місцевого самоврядування з мотивів їхньої невідповідності Конституції або законам України визнаються незаконними в судовому порядку. Втручання державних органів у процес складання, затвердження і виконання місцевих бюджетів не допускається. У такий спосіб державні органи, зокрема, Міністерство культури України, немає підстав для втручання у процес формування місцевих бюджетів, який прямо впливає на стан забезпечення галузі культури та належне функціонування установ культури.

Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері культури конкретизуються у програмах культурного розвитку сіл, селищ та міст, а також у статутах територіальних громад, які приймаються з метою врахування історичних та національно-культурних особливостей. Так, у Статуті територіальної громади м. Харкова зазначено, що серед основних завдань територіальної громади є створення умов життя в місті, які сприяють фізичному, культурному, моральному і духовному розвитку особистості [7]. Зокрема, заради досягнення цієї мети територіальна громада здійснює своє право на місцеве самоврядування безпосередньо або через систему органів місцевого самоврядування. У структурі Харківської міської ради діє Департамент культури, метою якого є: створення, у межах своїх повноважень, умов для реалізації прав громадян міста Харкова на свободу літературної і художньої творчості, вільного розвитку культурно-мистецьких процесів, доступності всіх видів культурних послуг та культурної діяльності, а також на відпочинок, користування закладами культури і мистецтва, заняття будь-яким видом та напрямком художньої творчості відповідно до Конституції і законодавства України; підтримка установ, підприємств і організацій, діяльність яких спрямована на

розвиток сфери культури і мистецтва; сприяння роботі творчих спілок, асоціацій, інших громадських і неприбуткових організацій, що діють у сфері культури і мистецтва тощо.

Діяльність Департаменту здійснюється за рядом напрямів, передбачених Комплексною міською програмою розвитку культури в місті Харкові на 2011-2016 роки [8], серед яких: оновлення та розвиток культурної спадщини міста Харкова; розвиток матеріально-технічної бази закладів, установ, організацій та підприємств культури; розвиток та оновлення міських масових бібліотек; фінансова підтримка комунального підприємства «Меморіальний парк «Дробицький Яр». За цими напрямками передбачається фінансування програми і проведення ряду заходів. Виконання Програми покладається на Департамент культури Харківської міської ради, відділи культури по районах м. Харкова Департаменту культури Харківської міської ради, заклади, установи, організації та підприємства культури.

Успіх реформ, які запроваджуються в Україні, швидкість темпів переходу до нової, більш досконалої моделі організації всіх сфер суспільно-політичного та соціально-економічного життя в ній, здійснення процесів реформування місцевого самоврядування, децентралізації, деконцентрації, вирішення всіх питань місцевого значення та забезпечення суттєвого підвищення рівня життя громадян значною мірою залежить від ефективної взаємодії між представницькою та виконавчою гілками влади. Виходячи з потреби організації в Україні такої влади на місцях, яка здатна забезпечити необхідну єдність виконавчої влади та самостійність органів місцевого самоврядування, в Законах України «Про місцеве самоврядування» [2] та «Про місцеві державні адміністрації» [9] розмежовуються їх повноваження у сфері культури, однак не досить чітко, не уникаючи дублювання багатьох з них. Таке положення хоча й викликає певні протиріччя між цими органами, але водночас може бути сприятливим ґрунтом для ефективної взаємодії представницької і виконавчої гілок влади на місцях, без якого неможливо якісно виконувати завдання щодо подальшого розвитку культури, підвищення рівня життя громад. Така ситуація є оптимальною й дозволяє уникнути конфліктних ситуацій та умов для можливості втручання одних органів у справи інших.

Справа у тому, що більшість повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування становлять суміжну компетенцію, тобто органи наділені повноваженнями в одній галузі суспільного життя, але мають різні предмети відання. Наприклад, у сфері культури органи місцевого самоврядування здійснюють управління тими закладами, які належать територіальним громадам, а місцеві державні адміністрації – державними. Відповідно ці заклади належать до різних рівнів базової мережі та мають різний механізм фінансування, керівництва й контролю. Однак місцеві державні адміністрації, крім цього, ще реалізують і державну політику в царині культури, виконують державні програми та вживають заходи щодо збереження мережі культурних установ за певними галузями (бібліотек, театрів, музеїв, культурно-мистецьких освітніх закладів, клубних закладів).

Таким чином, у законодавстві при встановленні суміжної компетенції зазначається тільки вид, а не об'єм повноважень. Причому місцеві органи виконавчої вла-

ди беруть на себе основний обсяг повноважень у здійсненні управління культурою безпосередньо у селі, селищі, місті, районі у великому місті. Отже, основне призначення структурних підрозділів культури обласних і райдержадміністрацій полягає у тому, що вони здійснюють забезпечення виконання Конституції і законів України на відповідній території, здійснюють контроль-наглядові повноваження за дотриманням культурних прав і свобод громадян та законності у цій царині, в тому числі й відповідними органами місцевого самоврядування, надають методичну та консультативну допомогу міським, селищним, сільським радам. А основні завдання останніх пов'язані з безпосереднім управлінням відповідними територіями й закладами культури, що розташовані на них. Отже, задля законодавчого визначення цих питань доцільно доповнити базовий Закон України «Про культуру» [3] окремим розділом, який би визначав повноваження Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, центрального органу виконавчої влади у сфері культури, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які б мали спрямовуватися на організацію і реалізацію державної політики у цій сфері, встановлення її пріоритетів, сприянню розвитку культури, включаючи питання розмежування компетенції останніх. Ці положення можливо також конкретизувати в законах, що регулюють культурну діяльність за окремими її галузями, скажімо, бібліотечної, театральної, музейної справ або гастрольної діяльності тощо.

Повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування мають забезпечувати реалізацію їх управлінських функцій, не допускаючи при цьому дублювання і паралелізму. Основним інструментом, що забезпечує дієвість співпраці між обласною радою та облдержадміністрацією є узгодження спільних дій. Це досягається координацією роботи по плануванню діяльності на місяць, квартал, півроку та рік, що дає можливість узгодити позиції різних органів у вигляді різноманітних культурних та дозвіллевих програм, проєктів, заходів. Також ефективним є проведення координаційних нарад, семінарів, конференцій з питань культури й управління нею складання аналітичних оглядів спільної діяльності органів місцевого управління з метою виявлення позитивного досвіду і його впровадження, існування спільних ЗМІ тощо.

Так, наприклад, зусиллями харківських місцевих органів виконавчої влади і місцевого самоврядування у місті і області регулярно організуються і проводяться етносвята і етнофестивалі («Олексіївська фортеця», «Печенізьке поле» та інші), наради, конференції, семінари, конкурси, виставки, симпозіуми творчих працівників. Позитивним є також досвід спільних заходів регіональних органів у галузі культури, що проводяться в різних регіонах України за фінансової підтримки Міністерства культури Серед них: міжнародний етнографічний фестиваль «Жнива-ВЕСІЛЛЯ» (м. Київ), міжнародний фольклорний фестиваль «Калинове літо на Дніпрі» (м. Комсомольськ, Полтавської обл.), фестиваль молодих виконавців сучасної української пісні «Молода Галичина» (Львівська обл.) та багато інших.

Динаміка соціально-економічного розвитку регіонів України засвідчила, що протягом останніх років для більшості з них залишаються невирішеними традиційні проблеми у сфері культури. Неефективним залишаєть-

ся організаційне забезпечення реалізації регіональної політики у сфері культури, що виявляється у такому: досі законодавчо не визначено основи державної регіональної політики як складника соціально-культурної політики країни (у тому числі не прийнято Закон України «Про засади державної регіональної політики» [10], який би визначив, зокрема, основні правові, організаційні, соціальні, гуманітарні засади державної регіональної політики для створення повноцінного культурного середовища для людей на усій території України, забезпечення її національно-культурної єдності; відсутнє стратегічне бачення культурного розвитку сталого культурного розвитку держави та її регіонів, більшість програмних документів регіонів України мають переважно декларативний характер, що стосується і сфери культури; базові положення чинної Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р. [11] не повною мірою відповідають новітнім викликам системної соціально-економічної та культурної модернізації України; не враховують зростаючу відмінність у якості та рівнях культурного розвитку регіонів, що потребує узгодження із сучасними європейськими інституційними підходами до реалізації регіональної культурної політики; зберігаються суперечності між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями щодо управління наявними на місцях культурними ресурсами.

Слід зазначити, що від структури та складу останніх залежить регулювання культурних процесів у регіонах як з боку органів виконавчої влади, так і органів місцевого самоврядування. Ці культурні ресурси охоплюють не тільки мистецтво і культурно-історичну спадщину певної місцевості, а й місцеві традиції, діалекти фестивалі та обряди; розмаїття і якість відпочинку; молодіжну культуру, етнічні меншини й групи за інтересами; місцеві народні вироби та ремесла, промисловість і сектор культурних послуг. Так, наприклад, до регіональних культурних ресурсів Харківщини належать численні культурно-мистецькі заклади різних форм власності (творчі спілки, бібліотеки, галереї, меморіали, музеї, культурно-мистецькі освітні установи, театри, філармонія, клубні заклади). Харківщина репрезентує українську Слобожанщину, яка щедро обдарована пам'ятками археології, історії та монументального мистецтва. У галузі охорони культурної спадщини співпрацюють всі місцеві органи влади, включаючи органи місцевого самоврядування та облдержадміністрацію. Наприклад, ці органи спільно проводять роботу по веденню Державного реєстру нерухомих пам'яток культури України.

З метою узгодження загальнодержавних та регіональних інтересів у процесі розроблення та реалізації державної регіональної політики, в тому числі й у сфері культури, слід підтримати пропозицію Кабінету Міністрів України про створення Національної ради з питань регіональної політики за участю керівників центральних органів виконавчої влади у різних сферах, в тому числі культури, представників від Національної академії наук України, Фонду сприяння місцевому самоврядуванню України, всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, Асоціації агенцій регіонального розвитку України, Національної академії державного управління при Президентові України, Рад регіонального розвитку [10].

Інституційна підтримка впровадження інноваційних підходів до регіонального розвитку в Україні також потребує подальшого впровадження інноваційних інструментів регіональної політики, зокрема: агентств регіонального розвитку, фонду регіонального розвитку, торгово-промислових палат. Метою створення та діяльності цих інституцій є забезпечення врахування регіональних аспектів у діяльності органів державної влади, узгодження інтересів зацікавлених сторін та відповідно забезпечення розробки і реалізації документів державної регіональної політики. Їх діяльність не тільки сприятиме розвитку економіки і бізнесу певного регіону, а також ефективному використанню його внутрішнього культурно-мистецького та культурно-туристичного потенціалу інтеграції до європейського економічного і культурного середовища на основі координації діяльності зазначених інституцій з державними та самоврядними структурами і водночас зберігання автономії у прийнятті рішень.

Прикладом залучення громадських ініціатив до участі в соціально важливих культурно-мистецьких проєктах можуть бути конкурсні програми, фінансовані регіональною владою. Серед модернізаційних механізмів регіонального розвитку в Україні слід назвати впровадження практики укладення й виконання Угод щодо регіонального розвитку між Кабінетом Міністрів України й обласними радами, предметом яких є окреслення спільних заходів центральних органів державної виконавчої влади й органів місцевого самоврядування щодо втілення відповідних регіональних стратегій розвитку і порядку їх фінансування, в тому числі й у царині культури. Вони стосуються реставрації й охорони об'єктів культурної спадщини, активізації культурних аспектів місцевого туризму тощо. Зараз триває реалізація Угод між Кабінетом Міністрів України і низкою обласних рад (Волинської, Вінницької, Донецької, Івано-Франківської, Львівської, Херсонської). У решті областей проєкти відповідних Угод уже розглянуто і погоджено.

Для управління культурою та мистецтвом традиційно характерне поєднання державних та громадських начал. Це підтверджується тим, що в Законі України «Про культуру» [3] передбачено участь громадськості у реалізації державної політики у сфері культури. Серед громадських організацій, що діють у цій царині зазначені професійні спілки, творчі спілки, товариства, фонди, асоціації тощо. Вони мають право самостійно та на договірній основі утворювати благодійні організації для фінансування культурних програм розвитку літератури та мистецтва, підтримки талантів і творчих починань у сфері культури, розв'язання соціальних і побутових проблем професійних творчих працівників. У зв'язку з цим виникає питання про законодавче регулювання цієї діяльності. Зокрема, треба встановити чіткий правовий статус всіх зазначених суб'єктів, оскільки із всіх них такий мають тільки професійні і творчі спілки, функціонування яких регулюється спеціальними законами. Регламентацію діяльності інших громадських організацій у сфері культури (товариств, фондів, асоціацій) доцільно передбачити у проєкті Закону України «Про меценатство», як це передбачено у відповідному модельному законі [12], задля забезпечення ефективної підтримки меценатів й всіх інших суб'єктів, готових брати участь у створенні нової еко-

номічної бази вітчизняної культури. Необхідно встановити конкретні форми їх взаємодії, зокрема, з органами місцевого самоврядування у сфері культури, які найкраще за усі інші органи управління галузі обізнані на конкретних проблемах, які треба вирішувати шляхом адресної допомоги. Також необхідно практично реалізувати положення Закону України «Про культуру» [3] стосовно сприяння з боку органи виконавчої влади та особливо органів місцевого самоврядування діяльності неприбуткових закладів культури. Для останніх, включаючи заклади освіти сфери культури, а також фізичних та юридичних осіб, які надають благодійну допомогу суб'єктам культурної діяльності, повинен реально створюватися сприятливий режим оподаткування, передбачений податковим законодавством.

Органам місцевого самоврядування у сфері культури належить організаційно забезпечувати залучення громадян до процесів прийняття управлінських рішень, зокрема під час розробки проектів програм регіонального і місцевого культурного розвитку.

Висновки. Таким чином, основною метою сучасного етапу реформування у сфері культури є створення ефективної системи управління, яка б відповідала стандартам демократичної правової держави з соціальною орієнтацією. Особлива увага тут приділяється процесам децентралізації та деконцентрації. Перевага у вирішенні багатьох питань регіонального культурного розвитку надається органам місцевої виконавчої влади, які працюють у тісному взаємозв'язку з органами місцевого самоврядування, адміністраціями закладів культури і мистецтв. На думку автора, це дозволить зробити систему управління галуззю більш прозорою, забезпечити

здійснення принципу верховенства права, реалізацію конституційних прав та свобод людини у сфері культури, утвердження дієвих механізмів громадського контролю за діяльністю державних органів управління культурою. В загальнодержавному сенсі це підпорядковується логіці адміністративних перетворень в Україні, які спрямовані, на становлення громадянського суспільства, що є критерієм успішного проведення адміністративної реформи. При цьому головна мета вдосконалення управління полягає в утвердженні механізмів забезпечення результативності управлінських рішень, розмежуванні і збалансуванні повноважень та відповідальності різних рівнів влади і місцевого самоврядування у сфері надання культурних послуг населенню.

Підсумовуючи, пріоритетними завданнями органів місцевого самоврядування у сфері культури слід назвати: а) всебічну підтримку розвитку культури регіонів й місцевостей, сприяння збереженню місцевих культурних традицій; б) розвиток аматорського мистецтва і традиційної культури; в) удосконалення взаємодії цих органів з Кабінетом Міністрів України, Міністерством культури з регіональними органами управління культурою, в тому числі на підставі проведення спільних заходів; г) сприяння збереженню і розвитку інфраструктури базових мереж закладів культури місцевого рівня. Подальший розвиток місцевого самоврядування в Україні є гарантованою та реальною спроможністю територіальної громади під відповідальність його органів та посадових осіб самостійно вирішувати питання культурного розвитку місцевого значення за допомогою новітніх механізмів, включаючи програмно-цільові заходи, актуалізацію місцевих культурних індустрій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2012 році : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2012. – 256 с.
2. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
3. Про культуру : Закон України від 14. 12. 2010 р. № 2778-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 24. – Ст. 168.
4. Про затвердження Порядку формування базової мережі закладів культури : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.10. 2012 № 984 // Офіц, вісник України. – 2012. – № 81. – Ст. 3278.
5. Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10. 2000 р. № 2017-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – Ст. 409.
6. Про засади державної мовної політики : Закон України від 03.07.2012 р. № 5029-VI // Офіц, вісник України. – 2012. – № 61. – Ст. 2471.
7. Статут територіальної громади м. Харкова : Затверджено рішенням Харківської міської ради Харківської області XIV сесії V скликання від 04.07.2007 р. № 121/07 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.city.kharkov.ua/ru/document/pro-zatverdzhennya-povoyi-redaktsiyi-statutu-teritorialnoyi-gromadi-mista-harkova-2574.html>.
8. Про затвердження «Комплексної міської програми розвитку культури в місті Харкові на 2011-2016 роки» : Рішення 3-ї сесії Харківської міської ради 6-го скликання від 29.12.2010 р. № 104/10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.city.kharkov.ua/uk/document/pro-zatverdzhennya-kompleksnoyi-miskoyi-programi-rozvitku-kulturi-v-misti-harkovi-42615.html>.
9. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 21–22. – Ст. 190.
10. Про засади державної регіональної політики : Проект Закону України від від 25.06.2012 № 6462-д [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=43838.
11. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07. 2006 № 1001 // Офіц, вісник України. – 2006. – № 30. – Ст. 2132.
12. Модельный закон о меценатстве и благотворительной деятельности : Принят на десятом пленарном заседании Межпарламентской Ассамблеи государств-участников СНГ (Постановление № 10-8 от 6 декабря 1997 года) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_e56.